

Richtlijnen MER

Optimalisatie waterwinningen Budel, Eindhoven en Nuland

Auteurs

G.J. Leunk

M.W.T.van den Bosch-
van Opzeeland

Datum

28 augustus 2007

Voorwoord

Brabant Water heeft het voornemen de bestaande middeldiepe winning bij Budel (vergund tot maximaal 3,5 miljoen m³ per jaar) te verplaatsen naar de bestaande middeldiepe winning Aalsterweg te Eindhoven. Verder is Brabant Water voornemens een deel van de diepe winning te Nuland te verplaatsen naar het diepe watervoerende pakket te Budel, tot een maximum van 3,5 miljoen m³ per jaar. Voor beide verplaatsingen geldt de milieueffectrapportage (m.e.r.)-plicht. De m.e.r. is gekoppeld aan de vergunning in gevolge de Grondwaterwet. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant is het bevoegd gezag.

De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in het Brabants Dagblad, het Eindhovens Dagblad, De Limburger, de huis-aan-huis-bladen van de gemeenten Cranendonck, Eindhoven, Maasdonk, 's-Hertogenbosch, Waalre, Heeze-Leende en Weert, het Belgische dagblad Het Belang van Limburg en in de huis-aan huis-bladen van de gemeenten Bocholt, Hamont-Achel, Neerpelt en Lommel (d.d. 4 mei 2007).

De startnotitie heeft tot en met 14 juni 2007 ter inzage gelegen waarbij eenieder de gelegenheid heeft gekregen om zienswijzen in te brengen. De provincie Noord-Brabant heeft op 23 mei 2007 een informatie- en inspraakavond georganiseerd.

De commissie voor de m.e.r. en andere adviseurs zijn in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER). De adviezen zijn betrokken bij het opstellen van deze richtlijnen.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben de Richtlijnen en de inspraaknota als onderdeel hiervan vastgesteld.

Inhoud

1.	Hoofdpunten advies commissie m.e.r.	4
2.	Achtergrond en besluitvorming	4
2.1.	Achtergrond, probleemstelling en doel	4
2.2.	Beleidskader en besluiten	5
3.	Voorgenomen activiteiten en alternatieven	5
3.1.	Algemeen	5
3.2.	Alternatieven	6
3.3.	Referentie	7
3.4.	Meest milieuvriendelijk alternatief (mma)	7
4.	Milieuaspecten	7
4.1.	Algemeen	7
4.2.	Hydrologie	8
4.3.	Ecologie	9
4.3.1.	Gebiedsbescherming	9
4.3.2.	Soortenbescherming	10
5.	Evaluatieprogramma	10
6.	Vorm en presentatie	11
7.	Samenvatting van het MER	11

Richtlijnen MER

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben in reactie op de Startnotitie Milieueffectrapportage: “Optimalisatie waterwinningen Budel, Eindhoven en Nuland (Brabant Water, d.d. 14 maart 2007)” conform de m.e.r. procedure op grond van hoofdstuk 7 van de Wet Milieubeheer en:

- gelet op de binnen gekomen inspraakreacties op de startnotitie;
- gelet op het advies van de wettelijke adviseurs;
- gelet op het verslag van de inspraakavond gehouden op 23 mei 2007;
- gelet op het advies van de Commissie voor de m.e.r. d.d. 9 juli 2007;
- gelet op de nota van inspraak;
- gelet op het advies van de Provinciale Commissie Ecologie (PCE) d.d. 14 augustus 2007;

op 28 augustus 2007 de navolgende Richtlijnen voor het op te stellen MER vastgesteld.

1. Hoofdpunten advies commissie m.e.r.

Om een goede beoordeling te kunnen maken van beide verplaatsingen van winningen, zal het MER in elk geval inzicht moeten geven in:

- Een uitwerking van nut en noodzaak van de voorgestelde vergunningwijzigingen te Budel en Eindhoven.
- Inzicht in de positieve en negatieve milieugevolgen van de voorgestelde wijzigingen op de drie locaties.
- De ontwikkeling van een realistisch mma vanuit het oogpunt van duurzaam grondwater beheer. Onderscheid hierbij een mma op locatieniveau en een integraal mma vanuit regionaal perspectief.

2. Achtergrond en besluitvorming

2.1. Achtergrond, probleemstelling en doel

De startnotitie beschrijft de volgende problemen:

- de diepe grondwaterwinning te Nuland, die onder druk staat door dreigende verzilting;
- de middeldiepe winning in Budel, die een bijdrage levert aan de verdroging van het Buulderbroek;
- Eindhoven, waar men te kampen heeft met wateroverlast.

Werk deze probleemstelling in het MER verder uit en beschrijf op basis hiervan het doel van de activiteiten. Onderscheid hierbij de situatie te Budel en Eindhoven. Voor Nuland kan volstaan worden met een globale beschrijving.

Budel

Geef aan welke natuurdoelen voor Buulderbroek gelden en welke hydrologische doelen (OGOR en GGOR) hieraan gekoppeld zijn. Geef aan welke actoren betrokken zijn bij de realisatie van deze doelen en waar de eindverantwoordelijkheid berust. Geef hierbij tevens het belang weer van het instandhouden van een grondwaterwinning in Budel.

Eindhoven

Beschrijf de mogelijkheden van waterwinning in combinatie met de bestrijding van wateroverlast in Eindhoven. Geef de gevolgen weer bij het vergroten van het Grondwaterbeschermingsgebied.

Nuland

Beschrijf de problematiek van de lokale verzilting en de mogelijkheden om blijvend grondwater aldaar te kunnen onttrekken.

Doelen

Maak bij de beschrijving van de doelstellingen een onderscheid in:

- bedrijfsmatige doelstellingen;
- doelstellingen met betrekking tot minimalisatie van milieu- en omgevingseffecten;
- doelstellingen met betrekking tot duurzaamheid (grondwater-, grondstoffen- en energiegebruik/beheer).

Een van de uitgangspunten van deze m.e.r. is het zeker stellen van waterwinning met goede kwaliteit op het niveau van de thans vergunde hoeveelheden. Onderbouw, op basis van de lange termijn prognose van de drinkwatervraag in Zuidoost Brabant, de behoefte aan vergunning en drinkwaterproductiecapaciteit. Houd hierbij rekening met leveringszekerheid van de drinkwatervoorziening en met de gevolgen van de klimaatverandering.

2.2. Beleidskader en besluiten

Ga uit van het beleidskader zoals aangegeven in de startnotitie. Betrek daarbij ook de reconstructieplannen en het waterbeleid met betrekking tot Waterbeheer 21e eeuw. Betrek naast de te verlenen vergunningen, expliciet de besluiten die als vaststaand gegeven gelden voor de voorgenomen activiteiten en de overheidsbesluiten die nog dienen te worden genomen. Laat zien hoe de verplaatsing van de winning bij Budel, Nuland en Eindhoven samenhangen met de beleidsuitgangspunten van de provincie en Brabant Water:

- geef aan in hoeverre milieu een rol heeft gespeeld in de locatiekeuze;
- geef ook aan of andere alternatieven daarbij zijn overwogen.

Het gaat hier om het grondwaterbeheer, de inrichting van de watersystemen en het beleid ten aanzien van ruimtelijke ordening en het milieu.

3. Voorgenomen activiteiten en alternatieven

3.1. Algemeen

Naast de aspecten die in de startnotitie genoemd worden dient een aantal locatiespecifieke punten in de beschrijving van de voorgenomen activiteiten aan de orde te komen. Het gaat hierbij voor de verandering van de winningen in Budel, Nuland en Eindhoven om:

- de geo-hydrologische opbouw van de ondergrond met watervoerende pakketten en scheidende lagen;
- de omvang en diepte van de winning;
- de omvang van het invloedsgebied en het intrek- en grondwaterbeschermingsgebied;
- beschrijving van de kwetsbaarheid van de winning voor grondwaterverontreiniging in het bemonsterte pakket;
- maatregelen die worden getroffen om negatieve omgevingseffecten te minimaliseren;
- de regeling voor aansprakelijkheid bij wateroverlast;

- de kwaliteitsontwikkeling van het onttrokken grondwater;
- milieutechnische aspecten bij behandeling, zuivering en transport.

Beschrijf hierbij ook de ‘grijze’ milieuaspecten. Geef ook aan of de bestaande zuiveringen dienen te worden aangepast (bij grotere winningen en vanwege veranderingen in ruwwaterkwaliteit).

Voor de vermindering van grondwaterwinningen te Nuland (diep) en Budel (middeldiep) gaat het bij dit laatste punt om:

- het gebied waar ongewenste grondwaterstandsverhoging (wateroverlast) optreedt;
- maatregelen om wateroverlast te voorkomen en de mate waarin hierdoor het herstel van natuurwaarden wordt beperkt.

3.2. Alternatieven

Per locatie en per doelstelling dienen alternatieven beschreven te worden.

Budel

Bij het zoeken naar alternatieven zou onderscheid gemaakt kunnen worden in de middeldiepe en diepe onttrekkingsdebieten. Het gaat dan om de volgende aandachtspunten:

- Reductie of volledig stopzetten van de middeldiepe winning en de bijdrage die dat geeft aan het herstel van het Buulderbroek; zijn er in het gebied nog meer maatregelen nodig om de verdroging van het Buulderbroek volledig op te heffen?
- Overschakeling op diepe winning eventueel in combinatie met seizoensmatige winning en met ASR (Aquifer Storage Recovery). Beschrijf de mogelijkheden van seizoensmatig bergen en winnen van water in/uit het diepe pakket.

Eindhoven

Bij het zoeken van inrichtingsalternatieven gaat het vooral om het creëren van een duurzame grondwaterwinning die bijdraagt aan de vermindering van grondwateroverlast. Daarbij zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- welke verontreinigingen leggen beperkingen op aan de waterwinning en waar kunnen sanerings- en beheersmaatregelen ingezet worden;
- in welk gebied doet de (grond)wateroverlast zich voor;
- welke maatregelen zijn, naast uitbreiding van de middeldiepe winning, nog meer in beeld om wateroverlast te bestrijden;
- welke locatie- en inrichtingsalternatieven zijn mogelijk waarbij de toestroom van door menselijk handelen beïnvloed water wordt gereduceerd en toch een bijdrage aan de bestrijding van wateroverlast wordt gerealiseerd;
- geef bij de ontwikkeling van alternatieven ook aandacht aan de hydrologische effecten op verdrogingsgevoelige ecosystemen en Natura 2000 gebieden in de omgeving.

Nuland

Welke alternatieven zijn beschikbaar om op winplaats Nuland duurzaam de volledige winning te realiseren.

Op welke wijze kan de watervoorziening veilig gesteld worden bij een reductie van de vergunningscapaciteit in dit deel van het voorzieningsgebied.

3.3. Referentie

Als referentiesituatie dient - per winlocatie - de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkeling gehanteerd te worden. Ontwikkelingen waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden dienen ook als autonome ontwikkeling beschouwd te worden.

3.4. Meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

Het meest milieuvriendelijke alternatief moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

De startnotitie geeft aan dat na uitwerking van de alternatieven het voorkeursalternatief (VKA) verder wordt ontwikkeld tot een mma. Beter is echter om eerst een mma te ontwikkelen en dan te onderzoeken wat wel/niet haalbaar is. Via eventuele terugvalopties ontstaan dan het VKA en andere alternatieven.

Maak bij de ontwikkeling van het mma voor de locaties Budel, Nuland en Eindhoven onderscheid in de groene (natuur) en grijze (energie, chemicaliënverbruik, grondwaterbescherming) milieuaspecten. Ontwikkel daarbij het integraal mma als een alternatief vanuit regionaal perspectief: onderzoek welke regionale verdeling van diepe en middeldiepe onttrekkingsdebieten het meest milieuvriendelijk is en ontwikkel op basis daarvan per locatie de meest milieuvriendelijke inrichting. Onder een integraal mma dient hierbij te worden verstaan: het totale plan met milieuvriendelijke aanpassingen/ maatregelen voor de drie winlocaties.

4. Milieuaspecten

4.1. Algemeen

Leg de focus van de effectbeschrijving in het MER op de winplaatsen bij Budel en Eindhoven. De effecten in Nuland zijn naar alle waarschijnlijkheid beperkt. Door deze scoping ontstaat een helderder zicht op de wezenlijke dilemma's. Beschrijf per locatie de gevolgen van het voornemen en hun alternatieven voor de volgende aspecten.

4.2. Hydrologie

Algemeen

Stel de hydrologische effecten van de alternatieven kwantitatief met behulp van modellen vast. Het betreft de veranderingen in freatische grondwaterstanden en stijghoogten in diepere pakketten en de veranderingen in grondwaterstroming, kwel en infiltratie. Beschrijf ook de eventuele veranderingen in grondwaterkwaliteit in de relevante watervoerende pakketten (indien mogelijk met modellen).

Beschrijf in het MER welke (hydrologische) modellen worden gebruikt en wat daarbij de onzekerheden en onnauwkeurigheden zijn. Maak duidelijk tot op welke afstand en welke termijn effecten op het grond- en oppervlaktewatersysteem zullen optreden. Geef aan in hoeverre de modeluitkomsten gevoelig zijn voor wijzigingen in de aannames van de gebruikte hydrologische modellen.

Beschrijf het effect van de uitbreidingen op de verspreiding van aanwezige grondwaterverontreinigingen in het intrekgebied van de drinkwaterwinningen Eindhoven en Budel en op de ontwikkeling van de ruwwaterkwaliteit.

Beschrijf van de primaire hydrologische effecten de doorwerking op landbouw, natuur (zie § 5.3) en op het oppervlaktewatersysteem zoals beekafvoeren en het waterregime van (bijvoorbeeld) waternatuurgebieden. Als mitigerende maatregelen worden getroffen om wateroverlast of verdroging te voorkomen, dan zullen de effecten van die maatregelen kwantitatief moeten worden beschreven. Hierbij dient aandacht te worden geschonken aan de gevolgen van mitigerende maatregelen voor het bereiken van de gewenste natuurontwikkeling.

Budel

Geef inzicht in de effecten van de sluiting of reductie van de middeldiepe winning te Budel op de kwelflux en grondwaterstanden. Beschrijf de effecten van de alternatieven in onttrekkingsdebieten te Budel.

Bepaal de effecten van de uitbreiding van de diepe winning op de grondwaterstijghoogten en grondwaterstanden. Bepaal hierbij tevens de gevolgen ter plaatse van de Belgische winningen. Beschrijf de netto effecten van een vermindering van de ondiepe winning en het uitbreiden van de diepe winningen. Bij optredende verlagingen, beperk de beschrijven niet alleen tot verlagingen groter dan 5 cm, maar ga ook in op kleinere verlagingen.

Geef aan, om de spreiding van de effecten in beeld te brengen, in welk gebied de onttrokken hoeveelheid grondwater gecompenseerd wordt. Voer deze bewerking uit voor de middeldiepe en diepe winning afzonderlijk.

De startnotitie noemt voor Budel de mogelijkheid van seizoensmatige winning in het middeldiepe pakket, waaronder de ASR (Aquifer Storage Recovery, in het diepe pakket) methode. Breng in het MER de effecten van de verschillende methoden van seizoensmatig winnen van grondwater (waaronder de ASRmethode) in beeld.

Eindhoven

Laat zien in welke mate een extra onttrekking uit het middeldiepe pakket bijdraagt aan het verminderen van de grondwateroverlast. Zijn er, behalve de uitbreiding van de grondwateronttrekking, nog andere maatregelen mogelijk om de wateroverlast te verminderen? Geef aan, om de spreiding van de effecten in beeld te brengen, in welk gebied de onttrokken hoeveelheid grondwater gecompenseerd wordt.

Nuland

Geef een globaal inzicht in de verandering van de grondwatersituatie als gevolg van de voorgestelde winningreductie.

4.3. Ecologie

4.3.1. Gebiedsbescherming

Scope

Geef in het MER aan welke ecosystemen in het studiegebied aanwezig zijn en welke natuurdoelen (doeltypen en doelsoorten) voorkomen en worden nagestreefd (bijvoorbeeld kenmerkende beekdalvegetaties). Maak daarbij onderscheid tussen het studiegebied bij Budel en het studiegebied bij Eindhoven.

Bij Budel gaat het om actief natuurherstel, als onderdeel van de doelstelling van dit project door het stoppen van de ondiepe winning. Bij Budel dient ook aandacht gegeven te worden aan mogelijke natuurschade door verlagingen op afstand door de diepe onttrekking.

Bij Eindhoven gaat het om passieve bescherming van natte en vochtige ecotopen op grotere afstand. Hanteer bij de ecologische beschrijving en effectanalyse in Budel een hoog detailniveau, zoals gebruikelijk in een herstelplan.

Daarbij is aandacht geboden voor andere knelpunten dan alleen het effect van de winning, teneinde de juiste maatregelen en samenhang daarin te kunnen opsporen.

Voor de locatie in Eindhoven kan worden volstaan met een detailniveau zoals gebruikelijk in m.e.r. en kan de ecosysteem- en effectbeschrijving worden beperkt tot het gebied waarbinnen hydrologische effecten kunnen optreden.

Het totaal effect aan veranderingen kan zich mogelijk uitstrekken tot in Vlaanderen, waardoor het nodig kan blijken ook de hier aanwezige gevoelige natuur te beschrijven.

Waterafhankelijke natuur

Beschrijf, met bovenstaande kanttekening, de waterafhankelijke natuur en haar relatie met de geohydrologie van het studiegebied. Geef hierbij aan:

- de locatie van Ecologische Hoofdstructuur (casu quo Groene Hoofdstructuur), Natura-2000 gebieden en overige natuurgebieden en waterlopen met belangrijke waterafhankelijke natuur;
- de grondwaterafhankelijke doeltypen en doelsoorten (flora en fauna) die hiervoor zijn vastgesteld;

- de werkelijk aanwezige levensgemeenschappen en soorten op deze locatie, met een indicatie van hun gevoeligheid voor hydrologische veranderingen;
- de natuurherstelprojecten die reeds zijn en worden uitgevoerd of zijn gepland ter realisering van deze doelen en de mogelijkheden voor het opvangen van verdrogingeffecten (mitigatie).

Effecten

Beschrijf voor Nuland globaal de verwachte effecten van de reductie van de waterwinning op de plaatselijke natuur.

Beschrijf voor Budel en Eindhoven de te verwachten effecten van de voorgenomen activiteit op:

- de vernatting en verdroging van natuurgebieden;
- de aanwezigheid van soorten en de ontwikkelingsmogelijkheden van de aanwezige ecosystemen en de natuurdoelen.

Hierbij is grote (voor)zorg vereist gelet op de Natura 2000 status van sommige van deze gebieden. Mocht op grond van objectieve gegevens niet uit te sluiten zijn dat significante gevolgen mogelijk zijn op op afstand gelegen Natura 2000-gebieden (Groote Heide en Plateaux), dan is een passende beoordeling nodig op grond van de Natuurbeschermingswetgeving. Hoewel het niet verplicht is (indien van toepassing) de passende beoordeling in het MER uit te voeren adviseert de Commissie dan in ieder geval de oriëntatiefase in het MER op te nemen.

Voor natuurgebieden waar geen doeltypen of doelsoorten zijn vastgesteld dienen de effecten te worden beschreven op basis van relevante aandachtsoorten (bijv. kwelindicatoren).

4.3.2. Soortenbescherming

Op grond van de Flora- en faunawet (Ffw) is een aantal planten- en diersoorten beschermd. Ga na of het initiatief zal leiden tot in de Ffw genoemde verboden gedragingen. Indien dat het geval is, zal een ontheffing op grond van artikel 75 Ffw moeten worden aangevraagd.

5. Evaluatieprogramma

Vanwege het langetermijneffect van de voorgenomen activiteit is het sterk aan te bevelen ten behoeve van de evaluatie een langdurig programma voor monitoring op te zetten. Essentiële onderdelen hiervan zijn het monitoren van:

- de grondwaterstand in het studiegebied;
- de stijghoogte in het onttrekkingspakket;
- de waterkwaliteit in het studiegebied;
- de toestand van de doelsoorten van natte natuur in het studiegebied.

Beschouw bij de evaluatie van de monitoringsgegevens niet alleen de voorgenomen activiteit, maar ook andere activiteiten die de te monitoren parameters kunnen beïnvloeden.

6. Vorm en presentatie

Maak voor het MER gebruik van recent kaartmateriaal van voldoende detaillering en voorzien van duidelijke legenda en goed leesbare topografische namen.

Gebruik de m.e.r. om de kennis en inzichten die in de voorafgaande fasen zijn verzameld inzichtelijk samen te vatten. Wanneer naar eerdere rapporten wordt verwezen voor belangrijke achtergrondinformatie, dan dient deze verwijzing voldoende expliciet (rapport en paginanummers) te zijn.

De samenvatting moet leesbaar zijn als zelfstandig document en dient een goede afspiegeling te zijn van de inhoud van het MER.

7. Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma;
- belangrijkste leemten in informatie.